

Sporten, Bewegen en Spelen in Waalre

Visie 2026 - 2036





Leeswijzer

Deze Visie Sporten, Bewegen en Spelen is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1 bevat de inleiding en beschrijft waarom we deze visie hebben opgesteld.	Pagina 4-5
Vervolgens lichten we in hoofdstuk 2 het doel van deze visie, alsmede de missie en de visie op het gebied van sporten, bewegen en spelen in Waalre toe.	Pagina 6
Daaropvolgend beschrijven we in hoofdstuk 3 de trends en ontwikkelingen op het gebied van sporten, bewegen en spelen.	Pagina 7-9
In hoofdstuk 4 plaatsen we de trends en ontwikkelingen op het gebied van sporten, bewegen en spelen in de context van de situatie in Waalre: Waalre in cijfers.	Pagina 10-12
In hoofdstuk 5 benoemen we de leidende principes en kaders waarbinnen deze visie is geschreven. Deze zijn gebaseerd op de trends en ontwikkelingen en de veranderingen die dat met zich meebrengt voor Waalre. En de positie ervan ten opzichte van andere beleidsdomeinen.	Pagina 13-14
In hoofdstuk 6 benadrukken we de kracht van sporten, bewegen spelen en beschrijven we de uiteindelijke visie per thema waar we onszelf de komende jaren voor gaan inzetten.	Pagina 15-17
Goede en voldoende sportaccommodaties vormen een belangrijke randvoorwaarde om te kunnen sporten, bewegen en spelen. In hoofdstuk 7 van deze visie benoemen we de hoofdlijnen. Concrete keuzes, prioriteiten en investeringsplanning werken we uit in een Integraal Huisvestingsplan Sport.	Pagina 18
Hoofdstuk 8 beschrijft de rol van de gemeente op het gebied van sporten, bewegen en spelen.	Pagina 19
In hoofdstuk 9 geven we inzicht in de financiën die zijn gemoeid met sport-, beweeg- en speelstimulering binnen de gemeente Waalre.	Pagina 20-22
We sluiten de visie af met hoofdstuk 10 waarin we aangeven hoe we van visie naar uitvoering gaan.	Pagina 23-24

Hoofdstuk 1: Inleiding

Sporten, bewegen en spelen zijn onmisbare bouwstenen voor een gezonde en verbonden samenleving. Onze gemeente groeit en verandert komende jaren. Daarom vinden we het belangrijk om een duidelijke visie te ontwikkelen, zodat het aanbod blijvend aansluit bij de wensen van onze inwoners, lokale organisaties en landelijke ontwikkelingen. En bijdraagt aan gezondheid, welzijn en preventie.

Een duidelijke visie bevordert efficiënte inzet van middelen. Een visie helpt ons prioriteiten te stellen, draagvlak te creëren en sporten, bewegen en spelen te verbinden met andere beleidsterreinen zoals onderwijs, zorg, welzijn en openbare ruimte. We laten hiermee zien op welke wijze sporten, bewegen en spelen van grote waarde zijn voor het welbevinden van inwoners en de sociale samenhang in onze gemeente. We richten ons in deze visie vooral op de 'zachte kant' van sport: het stimuleren van beweging en het in beweging houden van inwoners. De 'harde kant' (de stenen, de openbare ruimte, verduurzaming) werken we verder uit in een Integraal Huisvestingsplan Sport (hierna IHP Sport).

Waalre nu en in de toekomst

Gemeente Waalre, de groene huiskamer van de Brainportregio, ligt in het Stedelijk Gebied Eindhoven en groeit door zowel regionale aantrekkingskracht als de geplande schaalsprong. Deze groei gaat samen met een duidelijke dubbele vergrijzing: er komen meer ouderen bij en de gemiddelde leeftijd stijgt. Tegelijkertijd zien we een instroom van jonge gezinnen en internationals. Deze combinatie van ontwikkelingen vraagt om voldoende en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen in brede zin. En specifiek om plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en waar zij kunnen sporten, bewegen en spelen. Dat zijn belangrijke voorwaarden voor het ervaren van brede welvaart. De toenemende druk op ruimte enerzijds en de groeiende druk op zorg anderzijds maken het noodzakelijk om slimme, toekomstbestendige keuzes te maken voor sport-, beweeg- en speelvoorzieningen. Daarbij is een stevige focus op preventie en op zowel lichamelijke als mentale gezondheid, onmisbaar.

Schaalsprong en sociale infrastructuur: de rol van sporten, bewegen en spelen

De Brainportregio staat voor een grote schaalsprong: groei van woningen, economie en een diverse instroom van (internationale) inwoners. Dit vraagt niet alleen om fysieke uitbreiding, maar ook om een doordachte ontwikkeling van sociale infrastructuur. Sporten, bewegen en spelen zijn daarin cruciale dragers van ontmoeting, gezondheid en verbondenheid.

Sociale binding in groeiende wijken

Bij snelle woningbouw blijven ontmoetingsplekken vaak achter. Door sport-, speel- en beweegruimte vanaf het begin mee te ontwikkelen, versterken we sociale binding en voorkomen we anonimiteit.

Verbinden van diverse groepen

De instroom van expats en internationale kenniswerkers vergroot de diversiteit in wijken. Dit biedt kansen, maar ook risico's op parallelle samenlevingen. Sport, spel en beweging zijn universele talen en daarmee bij uitstek geschikt om mensen met verschillende achtergronden te verbinden. Toegankelijke sport- en speelvoorzieningen kunnen fungeren als plekken waar lokale en internationale bewoners elkaar ontmoeten, participeren en zich thuis voelen.

Gelijke kansen en voorkomen van tweedeling

Groei kan leiden tot ongelijkheid tussen wijken en bewoners. Gerichte keuzes in voorzieningen helpen om deelname aan sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te houden.

Nieuwe leefpatronen, andere behoeften

Werk en vrije tijd veranderen, zeker in een hightech regio met veel hybride en flexibele werkvormen. Hierdoor groeit de behoefte aan informele, toegankelijke plekken om overdag en 's avonds te bewegen en elkaar te ontmoeten. Niet alleen georganiseerde sport maar juist ook vrij spelen, ongeorganiseerd bewegen en spontane ontmoeting worden belangrijker.

Gezondheid, welzijn en verbondenheid als randvoorwaarde voor een sterke regio

Sporten, bewegen en spelen dragen bij aan fysieke en mentale gezondheid, verminderen eenzaamheid en versterken betrokkenheid en gemeenschapsgevoel. Daarmee zijn deze thema's niet alleen sociaal-maatschappelijk relevant, maar ook economisch van belang voor de aantrekkelijkheid van de regio.

Slim ruimtegebruik

Door toenemende ruimtedruk zijn slimme en integrale oplossingen nodig. Denk aan multifunctionele plekken, voor verschillende doelgroepen, waar sport, spel en ontmoeting worden gekoppeld aan scholen, zorg of wijkhubs.

Sporten, bewegen en spelen als motor van de wijkaanpak

Sport-, beweeg- en speelplekken werken het meest effectief wanneer zij zijn verankerd in de wijken waar mensen wonen en leven. In Waalre sluiten we daarom nadrukkelijk aan bij de wijkaanpak. Deze aanpak biedt de mogelijkheid om per wijk in te spelen op specifieke behoeften, leeftijdsopbouw, gezondheid, sociale samenhang en beschikbare ruimte. Door sport en bewegen integraal onderdeel te maken van de wijkaanpak worden deze voorzieningen niet alleen fysiek dichtbij gebracht, maar ook sociaal en programmatisch verbonden met andere opgaven in de wijk.

In de wijken fungeren sport-, beweeg- en speelplekken als laagdrempelige ontmoetingsplaatsen waar inwoners elkaar ontmoeten, meedoen en zich gezien voelen. Ze dragen bij aan sociale cohesie en het versterken van informele netwerken.



Hoofdstuk 2: Missie en visie

Het doel van deze *Visie Sporten, Bewegen en Spelen* is het versterken van een gezonde, actieve en verbonden gemeenschap door sporten, bewegen en spelen te stimuleren en voor iedereen mogelijk, toegankelijk en aantrekkelijk te maken.

Deze visie geeft richting aan hoe wij sporten, bewegen en spelen in Waalre versterken, verbreden en toekomstbestendig maken. De visie:

- Is compact, richtinggevend en toekomstgericht;
- Beschouwt sporten, bewegen en spelen zowel als doel (omdat het plezier geeft) en als middel (voor preventie, gezondheid, welzijn, ontmoeting en meedoen);
- Richt zich op inwoners van alle leeftijden;
- Is integraal en verbindt sport met de fysieke leefomgeving en het sociale domein, met name gezondheid, onderwijs en jeugd;
- Benoemt de hoofdlijnen rond accommodaties; deze worden verder uitgewerkt in het nog op te stellen Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport.

Missie

Wij willen een gemeente zijn waar iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond, inkomen, talent of gezondheid, kan sporten, bewegen en spelen. Omdat het bijdraagt aan gezondheid, preventie, welzijn, ontmoeting en een sterke sociale basis. We organiseren dit samen met maatschappelijke partners en inwoners in de gemeente Waalre.

Visie 2035

In 2035 is Waalre een **actieve, vitale** en **toegankelijke** gemeente waar:

- Inwoners dichtbij huis (kosteloos) kunnen sporten, bewegen en spelen;
- Sporten, bewegen en spelen onderdeel zijn van preventie, vitaliteit en mentale gezondheid;
- De openbare ruimte uitnodigt tot buiten sporten, bewegen en spelen;
- Sport- en beweegaanbieders vitaal zijn en sterke ontmoetingsplekken vormen;
- Sportaccommodaties efficiënt, duurzaam en toekomstbestendig worden gebruikt;
- De gemeente regie voert op een samenhangende sociale en fysieke sport-, beweeg en speelinfrastructuur.

Actieve gemeente

Inwoners worden op natuurlijke wijze verleid om te sporten, bewegen en spelen: via sportaanbod, voorzieningen én een beweegvriendelijke leefomgeving.

Vitale gemeente

Sporten, bewegen en spelen dragen bij aan fysieke en mentale gezondheid, vitaliteit, veerkracht en zelfredzaamheid. De gemeente benut sport, bewegen en spelen als een preventief instrument.

Toegankelijke gemeente

Voorzieningen en aanbod zijn bereikbaar, betaalbaar, inclusief en passend voor alle doelgroepen. Van jonge kinderen tot ouderen en mensen die drempels ervaren.

Hoofdstuk 3: Trends en ontwikkelingen op het gebied van sporten, bewegen en spelen

In heel Nederland verandert de manier waarop mensen sporten, bewegen en spelen. Die landelijke trends zijn ook duidelijk zichtbaar in Waalre.

Sportdeelname: georganiseerd én ongeorganiseerd

Steeds meer mensen sporten buiten de traditionele vereniging om: individueel, flexibel en vaak in de openbare ruimte. Uit de Sport Toekomstverkenning blijkt dat sporters zich minder langdurig aan één vereniging binden en vaker kiezen voor vrij sporten in de buurt, zoals wandelen, hardlopen, fietsen en urban sports. De behoefte aan aantrekkelijke, veilige en toegankelijke beweegruimte groeit daardoor sterk. Ook fitness, inmiddels de meest beoefende sport van Nederland, past in deze ontwikkeling doordat veel mensen zelfstandig en op flexibele momenten sporten.

Sportdeelname onder volwassenen stijgt licht, maar onder jongeren schommelt deze. Jongere kinderen (4-12 jaar) bewegen veel en speelt. Echter, bij tieners en dan vooral jongens daalt het wekelijks sporten. Dit benadrukt het belang van een aantrekkelijk en eigentijds aanbod voor jeugd. Tegelijkertijd neemt de druk op de beschikbare ruimte toe. Dit vraagt om een slimme en integrale aanpak, waarbij sport en bewegen worden verbonden met andere ruimtelijke opgaven zoals woningbouw, vergroening, klimaatadaptatie, energietransitie en mobiliteit. Zo kunnen meerdere maatschappelijke doelen in dezelfde ruimte worden gerealiseerd.

Gezondheid en preventie

Gezondheid en preventie krijgen een steeds belangrijkere rol in sportbeleid. Een groot deel van de Nederlanders beweegt onvoldoende, wat risico's met zich meebrengt voor zowel fysieke als mentale gezondheid. Hierdoor groeit de urgentie om via sport, bewegen en spelen te investeren in een vitale leefomgeving, vooral voor kinderen, jongeren, ouderen en inwoners met een ondersteuningsvraag.



Flexibiliteit, ongebonden sport en de veranderende rol van verenigingen

De manier waarop mensen sporten en bewegen organiseren, verandert. Inwoners willen zelf bepalen waar en wanneer ze sporten, wat leidt tot groei van ongebonden sporten zoals wandelen, hardlopen, fietsen en gebruik van openbare fitnessplekken. En community sport, zoals buurtgenoten die via Whatsapp afspreken om te gaan mountainbiken.

Veel sporters combineren meerdere sporten, waardoor het klassieke verenigings-lidmaatschap onder druk staat. Tegelijkertijd blijven sportclubs belangrijke sociale ankers. Door volle agenda's en individualisering wordt het echter moeilijker om voldoende vrijwilligers, trainers en bestuurders te vinden, waardoor hun toekomstbestendigheid niet vanzelfsprekend is.

Nieuwe en groeiende sportvormen

Urban sporten zoals BMX (fietsen en springen op speciaal ingerichte banen of obstakels), skateboarden (rollen en tricks op straat of in skateparken), freerunning (klimmen, springen en bewegen door de openbare ruimte) en calisthenics (trainen met het eigen lichaamsgewicht) trekken nieuwe en vaak jongere doelgroepen aan. Ook andere relatief nieuwe sporten, zoals padel, groeien snel in populariteit. Deze toenemende diversiteit vraagt om flexibele en meegroeiende sport- en beweegvoorzieningen, evenals om andere vormen van financiering. Waar in het klassieke verenigingsmodel vooral wordt gewerkt met contributies, sponsoring en subsidies, liggen de kosten voor het geschikt maken van de openbare ruimte, zoals de aanleg en het onderhoud van voorzieningen voor urban sporten, veelal bij de gemeente.

Spelen en een beweegvriendelijke leefomgeving

Kinderen spelen vooral dichtbij huis: de eigen tuin, speeltuinen en grasvelden in de buurt blijven populair. De kwaliteit van die omgeving maakt daarbij het verschil. Aantrekkelijke schoolpleinen en groene, uitdagende en veilige speelplekken stimuleren creativiteit, risicovaardigheid en langere speelsessies. En dragen daarmee bij aan een gezonde motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Natuurlijke speelplekken met elementen zoals water, modder, hout en struiken blijken bijzonder effectief. Ze nodigen kinderen uit om te ontdekken, te experimenteren en hun fantasie te gebruiken. Dit sluit goed aan bij de groeiende aandacht voor duurzaamheid en open-einde-spel: natuurlijke materialen en losse onderdelen geven kinderen de ruimte om hun eigen spel te creëren.

Toch ervaren gezinnen in veel buurten belemmeringen. Speelplekken zijn soms verouderd en missen uitdagende (natuur)elementen. Wanneer speelplekken hun kwaliteit verliezen omdat ze niet goed worden onderhouden of vernieuwd, worden ze minder gebruikt. Daarmee verdwijnen niet alleen kansen voor aantrekkelijk en avontuurlijk spel, maar komt ook de ontwikkeling van motorische vaardigheden, spelplezier en het dagelijks bewegen onder druk te staan. Terwijl juist toegankelijke, goed onderhouden en groene speelomgevingen cruciaal zijn voor een groene, duurzame, kindvriendelijke en beweegvriendelijke buurt. Buitenspelen is geen voorziening. Het is niet een plek, een speeltoestel, een vak op de kaart, een norm in meters tot de voordeur. Het is een systeem van vrijheid, nabijheid, risico, verbeelding, ontmoeting en zelforganisatie.

Digitalisering

Digitalisering draagt bij aan sport en bewegen via apps, wearables en gamification. Deze digitale middelen (van sportapps en draagbare meetapparatuur tot spelelementen zoals challenges) maken bewegen leuker en stimuleren actieve deelname.

Inclusiviteit, vergrijzing en mentale gezondheid

De vergrijzing en de diversiteit aan doelgroepen vragen om voorzieningen die toegankelijk zijn voor iedereen: van kinderen tot ouderen, en van inwoners zonder tot inwoners met een beperking of die drempels ervaren. Daarnaast groeit de aandacht voor mentale gezondheid: sport en bewegen worden steeds vaker ingezet om stress te verminderen, welzijn te vergroten en herstel te ondersteunen.

Kortom: de landelijke trend richting flexibel bewegen, meer gebruik van de openbare ruimte, druk op ruimte en toenemende gezondheidsopgaven vraagt om een toekomstbestendige, integrale aanpak. Ook in Waalre zijn deze ontwikkelingen zichtbaar. Ze vormen de basis voor een visie die sport, bewegen en spelen stevig verankert in de leefomgeving van nu én de toekomst.



Hoofdstuk 4:

Hoe doet Waalre het?

In dit hoofdstuk zien we een deel van Waalre in cijfers. Het volledige overzicht met cijfers is opgenomen in bijlage 1.

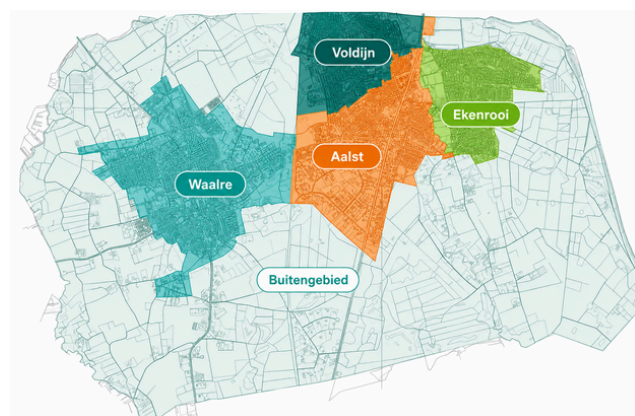
Deze cijfers zijn afkomstig uit:

- De GGD-monitor:
 - Kinderen t/m 11 jaar: 2021;
 - Jongvolwassenen 16-25 jaar: 2024;
 - 18+: 2024.
- Het inwonerspanel (oktober/november 2025).

GGD-monitor

In deze monitor wordt onderscheid gemaakt in de volgende wijken:

- Waalre en verspreide huizen
- Aalst
- Voldijn
- Ekenrooi



Kinderen 0 tot en met 11 jaar

Dagelijks bewegen

In de gemeente Waalre sporten en bewegen 47% van de kinderen vanaf 4 jaar dagelijks minimaal 1 uur. 81% van de kinderen tussen 4 en 12 jaar beweegt in ieder geval 5 dagen per week minimaal 1 uur op een dag. En 84% van de ouders vindt dat hun kind voldoende beweegt.

Buitenspelen

20% van de kinderen in de gemeente Waalre speelt veel buiten (≥ 14 uur per week). In het dorp Aalst liggen de percentages hoger (Aalst: 25%, Voldijn: 17% en Ekenrooi: 30%). In het dorp Waalre is het percentage beduidend lager (12%).

Tijdens en buiten school sporten en bewegen

Bijna alle kinderen sporten op school. De meeste (90%) sporten 2 keer per week of vaker. Sinds schooljaar 2023-2024 is het verplicht op basisscholen om minimaal twee lesuren bewegingsonderwijs per week (ca. 90 minuten) te geven.

Voor of na school sport 51% van de kinderen vanaf 4 jaar minstens 2 keer per week minimaal een uur. 10% van de kinderen sport niet. De meeste kinderen sporten veel (53%).

Lid van een vereniging

Er zijn in de gemeente Waalre veel kinderen (vanaf 4 jaar) lid van een vereniging of club: 89%. In totaal is 76% van de kinderen lid van een sportvereniging of sportschool. Dit ligt in alle wijken ongeveer gelijk.

Voorzieningen

Er zijn voorzieningen die door ouders gemist worden in de wijken: met name een veilige speelplek (45%), grasveld (21%) en veilige fietsmogelijkheden (21%) worden gemist.

Vervoer naar school

62% van de kinderen vanaf 4 jaar gaat dagelijks lopend of zelf fietsend naar school, 10% van de kinderen doet dat nooit.

Geldzorgen

We zien dat inwoners die moeite hebben met rondkomen, minder bewegen en minder vaak lid zijn van een vereniging. 3% van de respondenten geeft aan dat hun kind door geldgebrek geen lid is van een (sport)club of -vereniging.

Jeugd 12 tot 16 jaar

Voor deze leeftijdscategorie wordt alleen onderzoek gedaan in klassen 2 en 4 van de middelbare scholen. Informatie is daarmee alleen beschikbaar op het niveau van subregio Dommelvallei+ en Zuidoost-Brabant.

Jongvolwassenen van 16 tot en met 25 jaar

Bewegen en sporten

41% van de jongvolwassenen in de gemeente Waalre beweegt dagelijks minimaal een half uur, 71% van de jongvolwassenen doet dit 5 of meer dagen in de week.

80% van de jongvolwassenen sport wekelijks. En 64% van de jongvolwassenen heeft een sportabonnement of is lid van een sportvereniging. Hierin zien we een afname naarmate ze ouder worden. Van de 16/17 jarigen is 73% lid of heeft een abonnement, terwijl bij de 21-25 jarigen dit maar 53% is.

Alle cijfers nemen iets af naarmate de leeftijd toeneemt, maar bij het lid zijn of een abonnement hebben is de afname het grootst.

Volwassenen en ouderen

Bewegen en sporten

Gemiddeld voldoet 54% van de 18-plussers in de gemeente Waalre aan de beweeg-richtlijnen¹. Je ziet dat in alle wijken het percentage dat voldoet aan de beweegrichtlijnen sterk afneemt naarmate iemand 65 jaar of ouder wordt.

Wat kan de gemeente doen om iemand vaker te laten bewegen in de eigen buurt?

65-plussers geven vaker aan dat de gemeente iets kan doen zodat ze vaker in beweging komen, dan de 18 tot en met 64 jarigen.

Onder 65-plussers wordt vooral aangegeven dat de kwaliteit van de fiets- en voetpaden verbeterd moet worden (41%). Maar ook meer of betere zit- en rustplekken worden gewenst (28%). Ruim een kwart (26%) geeft aan dat er niks nodig is.

Suggesties van de 65-plussers:

Bij de 18 tot en met 64 jarigen geeft 41% aan dat er niks nodig is. Maar er is wel een wens voor sporttoestellen in de openbare ruimte (24%), betere fiets- en voetpaden (22%) en betere verlichting van fiets- en voetpaden (17%).

¹ www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/beweegrichtlijnen

Inwonerspanel

In het laatste kwartaal van 2025 hebben we inwoners via het gemeentepanel bevraagd over sporten, bewegen en spelen in Waalre. Hieronder delen we een aantal uitkomsten.

Redenen om wel of niet regelmatig te sporten

Belangrijkste redenen die genoemd worden om (bijna) nooit te sporten:

- Mijn gezondheid laat het niet toe
- Ik heb voldoende lichaamsbeweging
- Leeftijd

Belangrijkste redenen om wel te sporten:

- Lichaamsbeweging/lichamelijke gezondheid
- Mentale gezondheid
- Opbouw van conditie, kracht en lenigheid

Veiligheid

Uit het inwonerspanel blijkt dat 90% van de respondenten zich veilig voelt tijdens het sporten. 95% heeft niet met discriminatie te maken gehad. Omdat we nastreven dat iedereen zich veilig voelt tijdens het sporten, zetten we in op de 4 v's voor veiligheid, bestaande uit:

1. Het aanvragen van een Verklaring Omtrent het Gedrag voor vrijwilligers die werken met kwetsbare doelgroepen (zoals kinderen en sporters met een beperking)
2. Het invoeren van een vastgestelde gedragscode;
3. Het aanstellen van een vertrouwenscontactpersoon;
4. Het aannemen van vakkundige trainer-coaches.

Sportmogelijkheden

Respondenten zijn over het algemeen tevreden over sportmogelijkheden. 73% vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om te sporten bij een vereniging, sportschool of beweegclubje. En 68% vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om te sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte.

Ze zijn minder tevreden over de mogelijkheden om gratis te sporten, bewegen en spelen in de gemeente. 30% vindt dat er niet voldoende mogelijkheden zijn. Daar tegenover staat dat maar 16% vindt dat er niet voldoende mogelijkheden zijn in buitenruimte.

Investeren in sport en bewegen

Respondenten vinden dat de gemeente meer moet investeren in sport- en speeltoestellen in de openbare ruimte. Dit komt overeen met de cijfers uit de GGD-monitor (18-64 jaar). Het complete rapport is te vinden via:

gemeentepanel.nl/waalre/project/sport.



Hoofdstuk 5: Leidende principes en bijpassende kaders

De trends en ontwikkelingen op het gebied van sporten, bewegen en spelen laten zien dat de behoefte aan flexibiliteit, kwaliteit en toegankelijkheid toeneemt. Tegelijkertijd staan ruimte, gezondheid en sociale samenhang onder druk. Om met deze veranderingen mee te veren en sporten, bewegen en spelen toekomstbestendig te organiseren, hanteren we een aantal leidende principes met bijpassende kaders.

- 1. We investeren gericht in gezondheid en gelijke kansen, met preventie als uitgangspunt**
Kader: We zetten sporten, bewegen en spelen vooral in op plekken en voor doelgroepen waar de gezondheids- en bewegingsachterstanden het grootst zijn. Nieuwe projecten dragen bij aan meer dagelijkse beweging, een betere gezondheid, een sterkere mentale veerkracht en tijdige ondersteuning van inwoners die dat nodig hebben.
- 2. Sporten, bewegen en spelen zijn basisvoorzieningen voor alle inwoners**
Kader: Nieuwe plannen of herinrichtingen moeten duidelijk maken voor welke doelgroepen ze bedoeld zijn. Ook laten ze zien hoe ze zorgen voor sport-, speel- en beweegmogelijkheden die makkelijk te bereiken, toegankelijk en betaalbaar zijn. Daarbij houden we rekening met verschillende leeftijden, lichamelijke en mentale mogelijkheden, de financiële situatie van inwoners en andere drempels.
- 3. We stimuleren ontmoeting en sociale samenhang door sport, bewegen en spelen dichtbij mensen te organiseren**
Kader: Initiatieven dragen bij aan laagdrempelige, inclusieve ontmoetingen in kernen en buurten.
- 4. We kijken gemeentebreed, met aandacht voor verschillen tussen Aalst en Waalre**
Kader: We kijken naar wat goed is voor de hele gemeente, maar met aandacht voor verschillen tussen wijken.
- 5. We benutten de ruimte slim en versterken wat er al is**
Kader: Nieuwe initiatieven maken altijd eerst gebruik van bestaande sportparken, routes en voorzieningen voordat uitbreiding wordt overwogen. Herinrichtingen richten zich op de eerste plaats op het versterken en toekomstbestendig maken van bestaande locaties, zodat zij beter aansluiten bij de behoeften van verschillende doelgroepen (zie ook principe 2). Multifunctioneel gebruik en gedeeld ruimtegebruik zijn de norm.
- 6. Vitale sport- en beweegaanbieders zijn duurzame partners in sporten, bewegen en ontmoeten**
Kader: Gemeentelijke verenigingsondersteuning richt zich op het versterken van continuïteit, verenigingskracht en inclusieve programmering met speciale aandacht voor bijvoorbeeld druk op vrijwilligers, veranderend ledenbestand, behoefte aan professionalisering en kennisdeling.

7. Bewegen gebeurt dichtbij huis: de leefomgeving is onze beweeg- en speelruimte

Kader: In ruimtelijke plannen is altijd aandacht voor veilige routes om te bewegen, aantrekkelijke speelplekken en groene verbindingen. Een goed ingerichte openbare ruimte nodigt vanzelf uit tot bewegen, zoals wandelen, hardlopen, fietsen en spelen. Daarvoor zijn niet overal aparte beweegroutes of sportvoorzieningen nodig.

8. Ontwikkelingen zijn duurzaam, toekomstbestendig en dragen bij aan een groene, gezonde leefomgeving

Kader: Sport- en speelprojecten worden getoetst op klimaatadaptatie, biodiversiteit, materiaalgebruik en langetermijn onderhoudskosten.

9. Samenwerking en regie

Kader: Initiatieven worden beoordeeld op (integrale) samenwerking. Binnen de gemeente, tussen verenigingen, scholen, welzijn, zorg en inwoners en op gezamenlijke doelrealisatie. De gemeente borgt regie door heldere afspraken over rollen, samenwerking en evaluatie in alle initiatieven.

Samenhang met andere opgaven

Sporten, bewegen en spelen raken meerdere beleidsdomeinen en maatschappelijke thema's. Deze visie sluit daarom aan op en versterkt:

Preventie, gezondheid en welzijn

- Positieve gezondheid/welzijn
- Mentale veerkracht
- Preventieve inzet binnen GALA, IZA en AZWA (en eventuele toekomstige regelingen)
- Verminderen van druk op zorg en ondersteuning

Onderwijs en jeugd

- Samenwerking met scholen, kinderopvangorganisaties en buitenschoolse opvang
- Talentontwikkeling en gezonde leefstijl
- Jeugdbeleid (ontwikkelkansen, participatie, welzijn)

Wonen, openbare ruimte en duurzaamheid

- Beweegvriendelijke en veilige wijken
- Toekomstbestendige en duurzame inrichting van de buitenruimte
- Ruimte voor sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte
- Koppeling met gebiedsontwikkeling en leefbaarheid

Gemeenschapshuizen/ontmoetingsplekken en de sociale basis

- Sport en bewegen als vorm van ontmoeting en verbinding
- Vrijwilligerswerk, verenigingsleven en maatschappelijke betrokkenheid
- Versterking van lokale gemeenschap en inclusie

Deze *Visie Sporten, Bewegen en Spelen* geeft richting aan een integrale aanpak.

Hoofdstuk 6: De kracht van sporten, bewegen en spelen: als doel en als middel

Sporten, bewegen en spelen vervullen meerdere rollen tegelijk. Dit wordt expliciet benoemd in onderzoeken naar de waarde ervan:

- **Intrinsieke waarde:** sporten, bewegen en spelen zijn waardevol omdat mensen ervan genieten, er plezier aan beleven en het ontspanning brengt.
- **Extrinsieke waarde:** ze dragen bij aan gezondheid, sociale cohesie en een sterke, leefbare samenleving.

Sporten, bewegen en spelen als doel en als middel

In deze visie onderscheiden we daarom twee elkaar aanvullende perspectieven: sporten, bewegen en spelen als doel op zich en als middel voor bredere doelen (andere sociaalmaatschappelijke uitdagingen).

Sport, bewegen en spelen als doel

- Plezier en deelname voor iedereen;
- Een sterk en vitaal verenigingsleven;
- Toegankelijke sport-, beweeg- en speelvoorzieningen;
- Breed en divers aanbod voor alle doelgroepen;
- Een uitnodigende en beweegvriendelijke openbare ruimte.

Sport als middel

- Verbetering van gezondheid en preventie;
- Versterking van verbinding en ontmoetingen;
- Bevorderen van mentale fitheid en weerbaarheid;
- Ondersteuning van talentontwikkeling, leren en meedoen;
- Veilige, leefbare en beweegvriendelijke wijken.

De kracht van deze visie zit in het combineren van beide perspectieven: ze als doel én als middel versterken elkaar en zorgen samen voor een vitaal Waalre. Met dit als uitgangspunt zetten we in op de volgende thema's.



Thema's

1. Ontmoeting en sociale cohesie: sociaalmaatschappelijke waarde

Sportverenigingen en speelplekken zijn belangrijke ontmoetingspunten waar mensen elkaar ontmoeten, waar (nieuwe) inwoners zich welkom voelen en waar verschillende generaties en culturen op een natuurlijke manier met elkaar in contact komen. Sportaanbieders spelen een rol in informele zorg, signalering, ondersteuning en participatie. Echter, de druk op vrijwilligers vraagt in bepaalde situaties om een nieuwe balans tussen vrijwillige betrokkenheid en professionele ondersteuning.

We stimuleren:

- Sportaanbieders als sociale ontmoetingsplekken;
- Verbinding tussen sport, cultuur, onderwijs en gemeenschapshuizen/ontmoetingsplekken;
- Het versterken van sportaanbieders, vrijwilligerswerk en maatschappelijke betrokkenheid;
- Inclusie en toegankelijkheid.

2. Sportstimulering: de motor achter beweging

Niet iedereen sport vanzelf of voldoende. Daarom zetten we in op maatwerk voor doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben. Dat doen we met onderbouwde keuzes op basis van lokale data. Daarnaast stimuleren we zwemvaardigheid bij kinderen die nog geen diploma hebben, met extra aandacht voor gezinnen die drempels ervaren. We richten ons op:

- Jeugd;
- Ouderen;
- Mensen met een beperking en mensen die drempels ervaren;
- Nieuwe inwoners van Waalre (bijvoorbeeld gezinnen met jonge kinderen en internationals);
- Inwoners met een kleine portemonnee;
- Inactieve volwassenen.

3. Sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte

Een beweegvriendelijke openbare ruimte is essentieel:

- Aantrekkelijke wandel-, hardloop- en fietsroutes, met voldoende zitplekken voor ouderen;
- Toegankelijke, veilige en uitdagende speel- en beweegplekken voor verschillende doelgroepen, meebewegend met demografische ontwikkelingen;
- Urban sportvoorzieningen;
- Groen en leefbaarheid als onderdeel van bewegen en welzijn;
- Koppeling met gebiedsontwikkeling en verkeersveiligheid.

De openbare ruimte kan op eenvoudige en slimme manieren zo worden ingericht dat deze bewegen vanzelf stimuleert. Kleine ontwerpaanpassingen maken een groot verschil. Denk aan aantrekkelijke looproutes, uitnodigende zithoeken, natuurlijke speelplekken, duidelijke zichtlijnen, meer groen, veilige oversteekplaatsen en plekken waar mensen spontaan kunnen sporten of spelen².

² Inspiratie hiervoor komt onder andere uit het boek 'De fijne stad' (Joris Luyendijk) en uit bewezen principes voor beweegvriendelijke openbare ruimte.

4. Gezondheid en preventie

Sporten, bewegen en spelen dragen bij aan een gezondere, veerkrachtigere en meer verbonden samenleving. De gemeente sluit aan bij landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van gezondheid, preventie en zorg en werkt samen met partners uit sport, welzijn, onderwijs en zorg aan een gezonde leefomgeving. Ongeacht veranderingen in landelijke programma's, akkoorden of financieringsstromen, zoals het Sportakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), blijven we investeren in laagdrempelige mogelijkheden voor sporten, bewegen en spelen voor alle inwoners.

We zetten in op:

- Preventieprogramma's voor jeugd, ouderen en kwetsbare groepen;
- Samenwerking met eerstelijnszorg (o.a. huisarts, fysiotherapie, GGZ);
- Beweegaanbod rondom vitaliteit, mentale gezondheid en leefstijl;
- Vergroten van zwemveiligheid en zelfredzaamheid in en rond water, met extra aandacht voor kinderen zonder zwemdiploma.

5. Talentontwikkeling, leren en meedoen

Kinderen die vroeg en veelzijdig bewegen ontwikkelen zich beter en hebben een grotere kans op een leven lang sporten en bewegen. Talent kan groeien als de basis breed is. We willen dat iedereen kan meedoen, ongeacht achtergrond of financiële situatie. Daarnaast is zwemvaardigheid een essentiële basiscompetentie om veilig en volwaardig mee te doen in de samenleving en aan vrijetijdsactiviteiten zoals schooluitjes, sport en recreatie.

We zetten in op:

- Ondersteuning van verenigingen in organisatiekracht.
- Moderne samenwerking tussen scholen en sportaanbieders³;
- Sportstimulering;
- Inclusief sporten (Uniek Sporten);
- Het bevorderen van zwemvaardigheid en het verkleinen van achterstanden in zwemdiploma's.

³ Een vernieuwde, structurele en doelgerichte manier van samenwerken waarbij onderwijs en lokale sportaanbieders (verenigingen, commerciële aanbieders, buurtsportcoaches) elkaar versterken. Het gaat dus verder dan af en toe een gymles verzorgen of een sportdag organiseren.



Hoofdstuk 7: Sportaccommodaties

Sportaccommodaties zijn een belangrijke randvoorwaarde voor sporten, bewegen en spelen. Daarnaast vervullen sporthallen steeds vaker ook een maatschappelijke en sociale functie. Naast plek om te sporten zijn het locaties voor ontmoeting, vrijwilligerswerk en dagbesteding. Daarmee raakt deze visie aan de ontwikkeling van de visie sociaal domein, de visie op ontmoeten/gemeenschapshuizen en de welzijn-wonen-zorg visie. Deze gaan ook over plekken waar ontmoeting, meedoen en gezondheid samenkomen.

In deze visie beschrijven we ten aanzien van sportaccommodaties alleen de hoofdlijnen; de concrete uitwerking volgt in het nog op te stellen IHP Sport:

- Accommodaties moeten toekomstbestendig, duurzaam en flexibel inzetbaar zijn;
- We streven naar efficiënt gebruik, multifunctionaliteit en open sportparken (waar meerdere gebruikers samenkomen en voorzieningen gedeeld worden);
- De sportinfrastructuur sluit aan bij demografische ontwikkelingen en veranderende sportbehoeften;
- We werken met duidelijke kaders voor investeringen, onderhoud en vervanging.

Bij het opstellen van het IHP Sport nemen we ook de volgende zaken mee:

- De uitkomsten van het onderzoek naar een gezamenlijke buitensportaccommodatie in Waalre in 2024. Uit dat onderzoek blijkt dat het vanwege ruimtelijke en financiële redenen niet haalbaar is om alle buitensporten op één gezamenlijke locatie te huisvesten. Niettemin heeft het onderzoek waardevolle inzichten opgeleverd, die we hierin meenemen.
- De resultaten van een capaciteitsonderzoek bij de voetbal-, hockey- en tennisverenigingen, dat in 2026 is uitgevoerd.
- De uitkomsten van een analyse en businesscase, waarin verduurzaming van de bestaande buitensportaccommodaties enerzijds en nieuwbouw anderzijds objectief worden vergeleken.

Het IHP Sport bevat de concrete keuzes, prioriteiten en investeringsplanning. Bij de verdere uitwerking van het IHP Sport wordt gekeken naar de samenhang met gemeenschapshuizen.

Waar mogelijk streven we naar multifunctioneel en gedeeld gebruik van gebouwen en buitenruimte, zodat sport, ontmoeting, welzijn en preventie elkaar versterken.

Dit vergroot de leefbaarheid in wijken, stimuleert efficiënt ruimtegebruik en draagt bij aan een sterke sociale basis.



Hoofstuk 8: Rol van de Gemeente

De gemeente Waalre vervult een sleutelrol in het vormgeven van een sterke, inclusieve en toekomstgerichte sport-, beweeg- en speelomgeving. Sporten, bewegen en spelen raken aan meerdere beleidsterreinen. Daarom is een duidelijke rolverdeling essentieel. De gemeente neemt hierbij verschillende, elkaar aanvullende rollen op zich.

1. Regisseur

De gemeente zorgt voor samenhang, richting en kaders. Dit betekent dat we de belangen van inwoners, verenigingen, scholen, welzijnspartners en andere aanbieders en belanghebbenden afwegen en met elkaar verbinden. Als regisseur bewaken we de langetermijnvisie, monitoren we trends en ontwikkelingen en zorgen we voor een consistente koers binnen het sport-, beweeg- en speelbeleid. Ook stimuleren we samenwerking tussen domeinen, zodat initiatieven elkaar versterken.

2. Facilitator

We ondersteunen sport- en beweegaanbieders, vrijwilligersorganisaties en initiatieven die bijdragen aan een actieve en vitale leefomgeving. Dit kan gaan om randvoorwaarden, zoals goede informatie en verbinding met partners. We creëren hiermee een klimaat waarin sport- en beweegaanbieders kunnen groeien, vernieuwen en hun maatschappelijke rol kunnen versterken.

3. Stimulator

We dragen actief bij aan een omgeving waarin iedereen kan sporten, bewegen en spelen. Als stimulator zetten we in op het vergroten van deelname, het bereiken van doelgroepen die nu minder actief zijn en het bevorderen van gelijke kansen. Via een uitnodigende leefomgeving, stimulerende programma's en het versterken van lokale netwerken maken we sporten, bewegen en spelen aantrekkelijk, laagdrempelig en zichtbaar.

4. Investeerder

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een toekomstbestendige en passende sportinfrastructuur. Dit betekent dat we lange termijn keuzes maken over kwaliteit, capaciteit en functionaliteit van accommodaties. De concrete keuzes, prioriteiten en investeringen worden verder uitgewerkt in het IHP Sport. Als investeerder bewaken we dat de voorzieningen aansluiten bij demografische ontwikkelingen, veranderende sportbehoeften en maatschappelijke opgaven.

5. Verbinder

Sporten, bewegen en spelen hebben impact op meerdere domeinen. Wij verbinden daarom sociaal domein, zorg, onderwijs, leefbaarheid en ruimtelijke ontwikkeling met sporten, bewegen en spelen. Ook verbinden we inwoners, professionals, verenigingen en maatschappelijke organisaties, zodat gezamenlijke initiatieven kunnen ontstaan en elkaar kunnen versterken. Deze verbindende rol zorgt voor een integrale aanpak en meer maatschappelijke meerwaarde.

Samenwerking met partners

We staan als gemeente niet alleen. Samenwerkingspartners vormen de motor van de uitvoering. Sport- en beweegaanbieders, verenigingen, scholen, zorgprofessionals, welzijnsorganisaties, bedrijven en inwoners brengen de inhoud, creativiteit, expertise en innovatiekracht. De gemeente faciliteert, verbindt en creëert de voorwaarden, zodat partners hun rol optimaal kunnen vervullen en de gezamenlijke ambities voor Waalre werkelijkheid worden.

Hoofdstuk 9: Financiële Kaders

Van ambities naar middelen

De Visie Sporten, Bewegen en Spelen vormt het inhoudelijk kader voor de inzet van middelen in Waalre. Financiën zijn geen doel op zich, maar maken het mogelijk om ambities te realiseren en inwoners kansen te bieden om actief, gezond en verbonden te blijven. De financiële kaders zorgen voor transparantie, voorspelbaarheid en een stevig fundament onder de uitvoering van deze visie.

Gerichte financiële inzet

We zetten financiële middelen in op de onderdelen die het grootste maatschappelijke effect opleveren. Daarbij gaat het om structurele investeringen én om flexibele inzet om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De financiële inzet richt zich op de volgende pijlers:

Structurele ondersteuning voor een regisseur/makelaar

Regisseurs/makelaars (buurtsportcoaches/combinatiefunctionarissen sport en welzijn) vormen een onmisbare schakel in de verbinding tussen sport, welzijn, zorg en inwoners. Om continuïteit en kwaliteit te borgen en meer impact te maken, is uitbreiding van deze functie gewenst. Deze wens wordt ingebracht in het Uitvoeringsprogramma 2026-2030.

Subsidies voor sportstimulering en verenigingsontwikkeling

We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan deelname, talentontwikkeling, gezondheid en sociale samenhang. Subsidies worden gericht ingezet om verenigingen duurzaam te versterken, innovatie te stimuleren en de sportdeelname van kwetsbare en minder actieve groepen te vergroten. De gevraagde extra middelen worden ingebracht in het Uitvoeringsprogramma 2026-2030.

Bevorderen van zwemvaardigheid bij kinderen

Het doel is dat ieder kind over ten minste een basiszwemdiploma beschikt. We zorgen voor extra financiële mogelijkheden zodat alle kinderen, ook in gezinnen die financiële of praktische drempels ervaren, over een zwemdiploma kunnen beschikken. De gewenste extra middelen hiervoor worden ingebracht in het Uitvoeringsprogramma 2026-2030.

Bijdragen aan een speel- en beweegvriendelijke openbare ruimte

Investeren in speel- en beweegvoorzieningen vergroot toegankelijkheid, gezondheid en leefbaarheid en moet aansluiten op ontwikkelingen en lokale behoeften. De huidige middelen zijn echter alleen gericht op beheer en onderhoud, waardoor er geen ruimte is voor vernieuwing of groei. Daarom is er de wens om toekomstige behoeften in beeld te brengen en een uitvoeringsprogramma op te stellen met doelen, effecten en passende voorzieningen, als onderdeel van de visie op sporten, bewegen en spelen.

Investeringen in accommodaties

Accommodaties zijn een belangrijke randvoorwaarde voor sporten, bewegen en spelen. De hoofdlijnen worden in deze visie geschetst; de concrete investeringen, prioriteiten en vervangingsopgaven worden uitgewerkt in het IHP Sport. Hiermee blijven de lange termijn kosten beheersbaar en transparant.

De beschikbare sportinfrastructuur vraagt echter (op korte termijn) om strategische keuzes. Daarom worden momenteel verschillende onderzoeken uitgevoerd. Zo is een capaciteitsonderzoek verricht bij de buitensportverenigingen (voetbal, hockey en tennis/padel), waarin de verhouding tussen vraag en aanbod van sportaccommodaties is onderzocht. Hieruit blijkt dat bij een aantal verenigingen sprake is van capaciteitsdruk en wachtlijsten. Gezien de verwachte bevolkingsgroei zal de vraag naar sport- en beweegvoorzieningen naar verwachting verder toenemen.

Tegelijkertijd wordt onderzocht in hoeverre verdere verduurzaming van bestaande sportaccommodaties wenselijk en doelmatig is. We streven ernaar om het gemeentelijk vastgoed en ander maatschappelijk vastgoed waarin wij een rol hebben, vóór 2030 zoveel mogelijk aardgasvrij te maken.

De uitkomsten van deze onderzoeken vragen mogelijk (op korte termijn) om maatregelen waarmee we capaciteitsknelpunten bij sportverenigingen opvangen. Tegelijkertijd vormen zij een belangrijke basis voor toekomstige beleidskeuzes over de sportinfrastructuur in Waalre. De onderzoeksresultaten worden betrokken bij afzonderlijke besluitvorming en dienen als belangrijke bouwsteen voor het op te stellen IHP Sport, waarin de lange termijnontwikkeling van sportaccommodaties nader wordt uitgewerkt.

Keuzes en bijbehorende investeringen n.a.v. de onderzoeken naar de bestaande sportinfrastructuur (capaciteitsonderzoek en verdergaande verduurzaming de sportparken) zijn hierin niet meegenomen. Deze worden door middel van afzonderlijke voorstellen aan het college en de gemeenteraad voorgelegd.

Leidende financiële principes

We hanteren een aantal principes voor het afwegen en inzetten van middelen:

Doelmatig

Middelen worden gericht ingezet op interventies en voorzieningen die aantoonbaar bijdragen aan de doelen van deze visie.

Duurzaam

Financiële besluiten houden rekening met energieverbruik, circulariteit en onderhoudskosten op de lange termijn.

Toekomstgericht

Investeringen moeten aansluiten bij demografische ontwikkelingen, veranderende sport- en beweegtrends en maatschappelijke opgaven.

Gericht op maatschappelijke impact

De waarde van sport, bewegen en spelen wordt beoordeeld op basis van hun bijdrage aan gezondheid, sociale cohesie, mentale fitheid, leefbaarheid en meedoen. Initiatieven met brede maatschappelijke meerwaarde krijgen prioriteit.

Begrotingskaders

De financiële middelen ten behoeve van de uitvoering van deze visie maken onderdeel uit van de bredere gemeentelijke planning- en controlcyclus. De belangrijkste financiële bronnen zijn:

- Meerjarenbegroting sport: hierin zijn de bestaande structurele middelen opgenomen voor beheer, onderhoud, bewegingsonderwijs en sportbeleid. Nieuwe wensen en aanvullende middelen worden ter besluitvorming voorgelegd via het Uitvoeringsprogramma 2026-2030. Zie tabel hieronder.
- Rijksmiddelen: we maken gebruik van landelijke regelingen, zoals de Brede SPUK, GALA-financiering en eventuele projectsubsidies. Deze middelen worden gericht ingezet om lokale ambities te versterken en verbinding te leggen met brede gezondheids- en preventiedoelen.

De financiële kaders zorgen ervoor dat de ambities uit deze visie haalbaar en realistisch zijn. Door slimme, doelmatige en duurzame inzet van middelen kunnen we blijven investeren in een vitale en actieve gemeenschap, waarbij sporten, bewegen en spelen bijdragen aan gezondheid, ontmoeting en leefbaarheid.

De vaststelling van deze visie wijzigt de begroting niet. De raad maakt bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma 2026-2030 een integrale afweging over de indicatieve wensen.



Hoofdstuk 10:

Van Visie naar Uitvoering

Concrete koppeling tussen visie en uitvoering

Deze visie schetst de koers voor een toekomst waarin sporten, bewegen en spelen vanzelfsprekende onderdelen zijn van het leven in Waalre. Een toekomst waarin inwoners gezond opgroeien, elkaar ontmoeten en de omgeving uitnodigt om actief te zijn. Om van deze visie werkelijkheid te maken, vertalen we de strategische uitgangspunten in een gefaseerde en samenhangende uitvoering. Het tempo en de volgorde sluiten aan bij de mogelijkheden van onze organisatie, de beschikbare middelen en de kracht van onze partners. De visie kijkt over collegeperiodes heen; het uitvoeringsprogramma wordt elke twee jaar vastgesteld en wordt tussentijdse eventueel bijgesteld na één jaar. Zo blijft de uitvoering adaptief, actueel en verbonden met de opgaven in onze gemeente.

Onze prioriteiten voor de komende jaren

1. Blijvende inzet op sportstimulering

We blijven investeren in een sterk fundament van sport- en beweegstimulering, zodat alle inwoners, van jonge kinderen tot senioren, worden aangezet tot een actieve leefstijl. Extra aandacht gaat uit naar jeugd, kwetsbare groepen en mensen met een ondersteuningsvraag. Zo verminderen we bewegingsarmoede en versterken we gezondheid en welzijn.

2. Versterken van verbinding: sport, gezondheid en sociale samenhang

Sport, bewegen en spelen zijn krachtige middelen om mensen te verbinden. Door intensiever samen te werken tussen zorg, welzijn, ontmoeting en sport ontstaat een rijk aanbod waarin bewoners elkaar ontmoeten, meedoen en zich thuis voelen. Zo bouwen we aan een sterke sociale basis en verminderen we eenzaamheid in onze dorpen.

3. Toekomstbestendige en veerkrachtige sportverenigingen

Verenigingen zijn het hart van sportend en bewegend Waalre: plekken waar mensen elkaar leren kennen, samenwerken en zich ontwikkelen. We ondersteunen clubs waar nodig bij organisatie, accommodatie, vrijwilligers en nieuw aanbod, zodat zij ook in de toekomst vitaal en toegankelijk blijven voor iedereen.

4. Een openbare ruimte die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten

De leefomgeving is onze grootste sportaccommodatie. Met veilige routes, groene speelplekken, beweegvriendelijke buurten en toegankelijke sportplekken maken we dagelijks bewegen vanzelfsprekend. Zo versterken we zowel gezondheid als ontmoetingskansen in de openbare ruimte.

5. Sterke samenwerking rondom jeugd, scholen en verenigingen

Kinderen verdienen de beste start. Door scholen, sportaanbieders en buurtsportcoaches stevig met elkaar te verbinden ontstaat een samenhangend aanbod dat motorische ontwikkeling, plezier in bewegen en gelijke kansen stimuleert, zowel binnen als buiten schooltijd.

6. Duurzame sportaccommodaties en toekomstgerichte keuzes (IHP Sport)

We maken bewuste keuzes voor een toekomstbestendig netwerk van sportaccommodaties. Het IHP Sport biedt richting voor onderhoud, verduurzaming, slimme herontwikkeling en investeringen die aansluiten op de behoeften van inwoners en verenigingen.

Monitoring, evaluatie en bijsturing

Om koersvast én wendbaar te blijven, is een sterke uitvoeringslogica essentieel. Daarom wordt de uitvoering jaarlijks gemonitord, geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd. Dit maakt de aanpak flexibel, adaptief en in staat om in te spelen op nieuwe trends, maatschappelijke ontwikkelingen, beleidswijzigingen en veranderende behoeften in de samenleving.

De jaarlijkse voortgang wordt opgenomen in de reguliere planning- en controlcyclus, waardoor monitoring een vast onderdeel wordt van het gemeentelijke sturingsproces en bestuurlijke verantwoording. Hiermee versterken we zowel de bestuurbaarheid als de transparantie van het beleid.

We richten hiervoor een eenvoudige, samenhangende monitoringsstructuur in met:

- Indicatoren (o.a. sport- en beweegdeelname, naleving beweegrichtlijnen, tevredenheid openbare sport-, beweeg en speelruimte, bereik kwetsbare doelgroepen, inzet en vitaliteit verenigingen, gebruik voorzieningen in de kernen Aalst en Waalre);
- Kernindicatoren streefwaarden tot 2036 (bijvoorbeeld percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijnen, groei in sport- en beweegdeelname bij jeugd, senioren en kwetsbare groepen, tevredenheid over beweegroutes, sportparken en speelplekken, mate van bereik onder doelgroepen met lage participatie, vitaliteitsscore van verenigingen en aanbieders);
- Aandachtspunten en oplossingsrichtingen (bijvoorbeeld afnemende verenigingskracht – extra inzet op verenigingsondersteuning, ruimtegebrek voor uitbreiding voorzieningen – zoeken naar multifunctionele oplossingen, beperkte uitvoeringskracht – activeren van partners via de regierol van de gemeente);
- Duidelijke rapportagelijnen (o.a. wie is verantwoordelijk voor monitoring, hoe vaak wordt gerapporteerd, op welk niveau, in welke vorm).

Deze structuur versterkt de uitvoeringslogica: we meten wat belangrijk is, sturen waar nodig bij en maken de visie bestuurbaar, transparant en lerend.





Slot

Met deze visie bouwen we aan een sportieve, gezonde en verbonden gemeente waar iedereen kan meedoen, plezier kan beleven en zich kan ontwikkelen. Sporten, bewegen en spelen vormen zo een krachtige motor voor een vitaal en leefbaar Waalre.

Bijlage 1: Hoe doet Waalre het?

In dit hoofdstuk zien we Waalre in cijfers. Deze cijfers zijn afkomstig uit:

- **De GGD-monitor:**
 - Kinderen t/m 11 jaar: 2021
 - Jongvolwassenen 16-25 jaar: 2024
 - 18+: 2024
- **Het inwonerspanel (oktober/november 2025)**

GGD-monitor

In deze monitor wordt onderscheid gemaakt in de volgende wijken:

- Waalre en verspreide huizen
- Aalst
- Voldijn
- Ekenrooi

Kinderen 0 tot en met 11 jaar

Dagelijks bewegen

In de gemeente Waalre sporten en bewegen 47% van de kinderen vanaf 4 jaar dagelijks minimaal 1 uur. 81% van de kinderen tussen 4 en 12 jaar beweegt in ieder geval 5 dagen per week minimaal 1 uur op een dag. En 84% van de ouders vindt dat hun kind voldoende beweegt.

In het dorp Aalst (wijken Aalst, Ekenrooi en Voldijn) wordt meer bewogen dan in het dorp Waalre. Maar de ouders van kinderen in Waalre vinden vaker dat hun kind voldoende beweegt dan in de verschillende wijken in Aalst.

Buitenspelen

20% van de kinderen in de gemeente Waalre speelt veel buiten (≥ 14 uur per week). In het dorp Aalst liggen de percentages hoger (Aalst: 25%, Voldijn: 17% en Ekenrooi: 30%). In het dorp Waalre is het percentage beduidend lager (12%).

Als we kijken naar kinderen die niet of weinig (≤ 3 uur per week) buitenspelen, ligt dit percentage in het dorp Waalre (13%) hoger dan in de wijken in Aalst (Aalst: 11%, Voldijn: 9% en Ekenrooi: 7%).

Belemmeringen die ervaren worden voor het buitenspelen zijn:

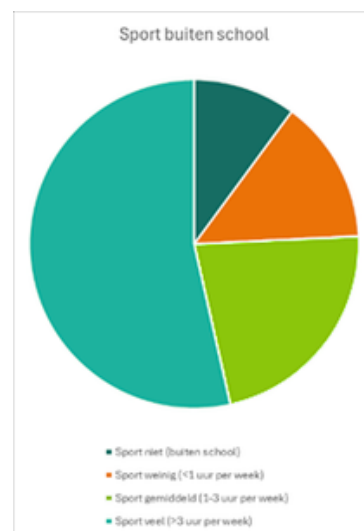
- Te weinig speelplekken (20%)
- Te veel verkeer (13%)
- Veel afval op straat (9%)
- Hangjongeren (5%)

Er worden meer belemmeringen ervaren in de wijken Aalst en de Voldijn.

Tijdens en buiten school sporten en bewegen

Bijna alle kinderen sporten op school. De meeste (90%) sporten 2 keer per week of vaker. Sinds schooljaar 2023-2024 is het verplicht op basisscholen om minimaal twee lesuren bewegingsonderwijs per week (ca. 90 minuten) te geven.

Voor of na school sport 51% van de kinderen vanaf 4 jaar minstens 2 keer per week minimaal een uur. 10% van de kinderen sport niet. De meeste kinderen sporten veel (53%).



Lid van een vereniging

Er zijn in de gemeente Waalre veel kinderen (vanaf 4 jaar) lid van een vereniging of club: 89%. In totaal is 76% van de kinderen lid van een sportvereniging of sportschool. Dit ligt in alle wijken ongeveer gelijk.

Voorzieningen

Er zijn voorzieningen die door ouders gemist worden in de wijken. Met name een veilige speelplek (45%), grasveld (21%) en veilige fietsmogelijkheden (21%) worden gemist.

In het dorp Waalre wordt een grasveld het meeste gemist (30%), net als in de wijk Aalst (27%).

Het valt op dat de huidige speelplekken en fietsroutes niet als veilig worden gezien door een aanzienlijk deel van de inwoners.

Vervoer naar school

62% van de kinderen vanaf 4 jaar gaat dagelijks lopend of zelf fietsend naar school, 10% van de kinderen gaat nooit lopend of fietsend naar school. In de Voldijn (67%) en Ekenrooi (78%) lopen of fietsen de meeste kinderen dagelijks naar school. In de wijken Aalst en Waalre-dorp blijft dit nog achter. 17% van de kinderen in de wijk Aalst gaat nooit lopend of fietsend naar school, in Waalre is dat 11%.

Geldzorgen

We zien dat inwoners die moeite hebben met rondkomen, minder bewegen en minder vaak lid zijn van een vereniging. 3% van de respondenten geeft aan dat hun kind door geldgebrek geen lid is van een (sport)club of -vereniging.

Activiteit	Geen moeite met rondkomen	Moeite met rondkomen
Beweegt dagelijks minimaal 1 uur	48%	33%
Beweegt 5 dagen per week of vaker minimaal 1 uur op een dag	83%	69%
Sport tenminste 1x per week (buiten school)	88%	81%
Lid van sportvereniging, sportclub	75%	62%

In de gemeente Waalre kunnen inwoners een beroep doen op:

1. Jeugdfonds Sport & Cultuur: zij maken het mogelijk dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld toch mee kunnen doen met sportieve of creatieve activiteiten. Zij betalen de contributie of het lesgeld voor deze kinderen en jongeren en helpen ook als er spullen nodig zijn zoals sportkleding. In 2025 deden in totaal 99 kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar een beroep op het Jeugdfonds Sport & Cultuur, 58 jongens en 41 meisjes.
2. Volwassenenfonds Sport & Cultuur: zij nemen financiële drempels weg zodat volwassenen die rond het bestaansminimum leven aan sport of cultuur kunnen doen en betalen in sommige gevallen ook de materialen die nodig zijn. In 2025 deden 56 inwoners een beroep op het Volwassenenfonds, waarvan 54 personen voor sport. Hier zaten 28 herhaalaanvragen tussen.

Jeugd 12 tot 16 jaar

Voor deze leeftijdscategorie wordt alleen onderzoek gedaan in klassen 2 en 4 van de middelbare scholen. Informatie is daarmee alleen beschikbaar op het niveau van subregio Dommelvallei+ en Zuidoost-Brabant.

Jongvolwassenen van 16 tot en met 25 jaar

Bewegen en sporten

41% van de jongvolwassenen in de gemeente Waalre beweegt dagelijks minimaal een half uur, 71% van de jongvolwassenen doet dit 5 of meer dagen in de week.

80% van de jongvolwassenen sport wekelijks. En 64% van de jongvolwassenen heeft een sportabonnement of is lid van een sportvereniging. Hierin zien we een afname naarmate ze ouder worden. Van de 16/17 jarigen is 73% lid of heeft een abonnement, terwijl bij de 21-25 jarigen dit maar 53% is.

Alle cijfers nemen iets af naarmate de leeftijd toeneemt, maar bij het lid zijn of een abonnement hebben is de afname het grootst.

Volwassenen en ouderen

Bewegen en sporten

Gemiddeld voldoet 54% van de 18plussers in de gemeente Waalre aan de beweegrichtlijnen⁴. Je ziet dat in alle wijken het percentage dat voldoet aan de beweegrichtlijnen sterk afneemt naarmate iemand 65 jaar of ouder wordt.

Er wordt veel gewandeld en gefietst in de gemeente. 90% van de 18plussers wandelt of fietst minimaal één keer per week in vrije tijd. Wederom neemt dit percentage af naarmate iemand ouder wordt, maar dit is vaak maar 1-3%, met een uitschieter in de wijk Ekenrooi: 10%.

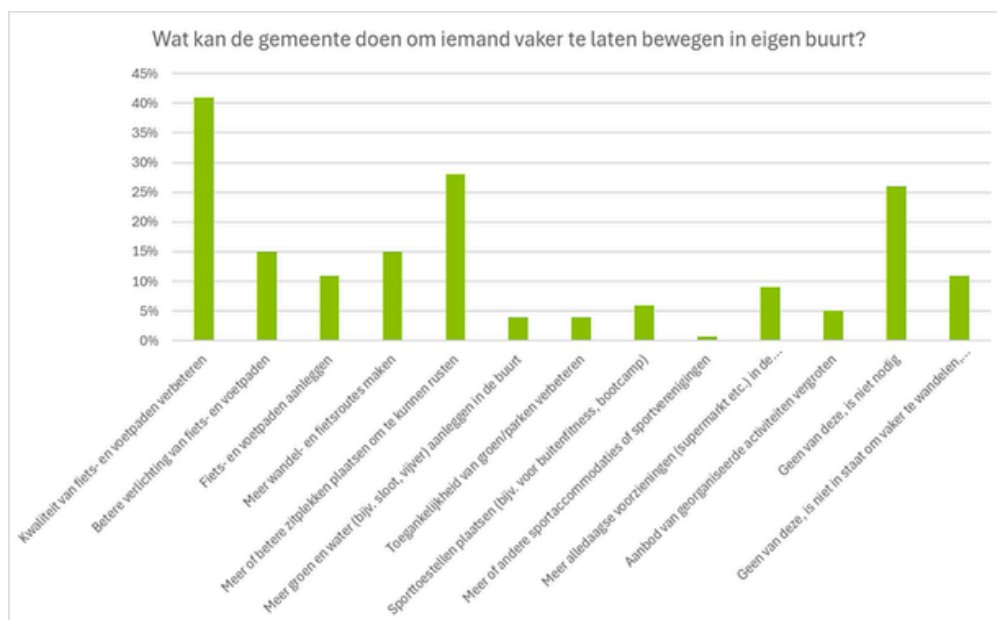
Van de 18-64 jarigen sport 72% wekelijks, in de Voldijn is dit percentage het laagst (62%). Bij de 65plussers sport 52% wekelijks, waarbij er geen enorme afwijkingen zijn in de verschillende wijken. Wel zien we ook hier dat 18-64 jarigen meer sporten dan 65plussers.

⁴ kenniscentrumsportenbewegen.nl/beweegrichtlijnen

Wat kan de gemeente doen om iemand vaker te laten bewegen in de eigen buurt?

65plussers geven vaker aan dat de gemeente iets kan doen zodat ze vaker in beweging komen, dan de 18 tot en met 64 jarigen.

Onder 65plussers wordt vooral aangegeven dat de kwaliteit van de fiets- en voetpaden verbeterd moet worden (41%). Maar ook meer of betere zit- en rustplekken worden gewenst (28%). Er is ook ruim een kwart (26%) die aangeeft dat er niks nodig is. Suggesties van de 65plussers:



Bij de 18 tot en met 64 jarigen geeft 41% aan dat er niks nodig is. Maar er is wel een wens voor sporttoestellen in de openbare ruimte (24%), betere fiets- en voetpaden (22%) en betere verlichting van fiets- en voetpaden (17%).

Inwonerspanel

In het laatste kwartaal van 2025 hebben we inwoners via het gemeentepanel bevraagd over sporten, bewegen en spelen in Waalre.

Responsoverzicht

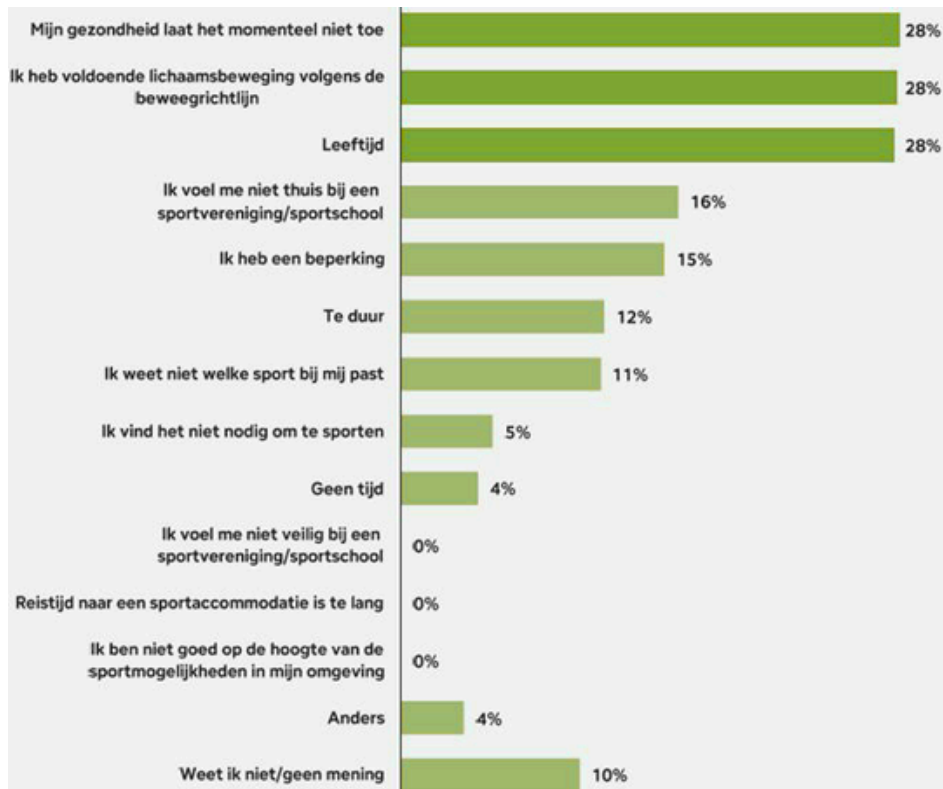
	n
Totaal aantal leden inwonerspanel	1029
Deelnemers via inwonerspanel	414
Respons percentage inwonerspanel	40%
Deelnemers via de open link	77
Totaal aantal deelnemers	491

Hieronder delen we een aantal uitkomsten.

Redenen om wel of niet regelmatig te sporten

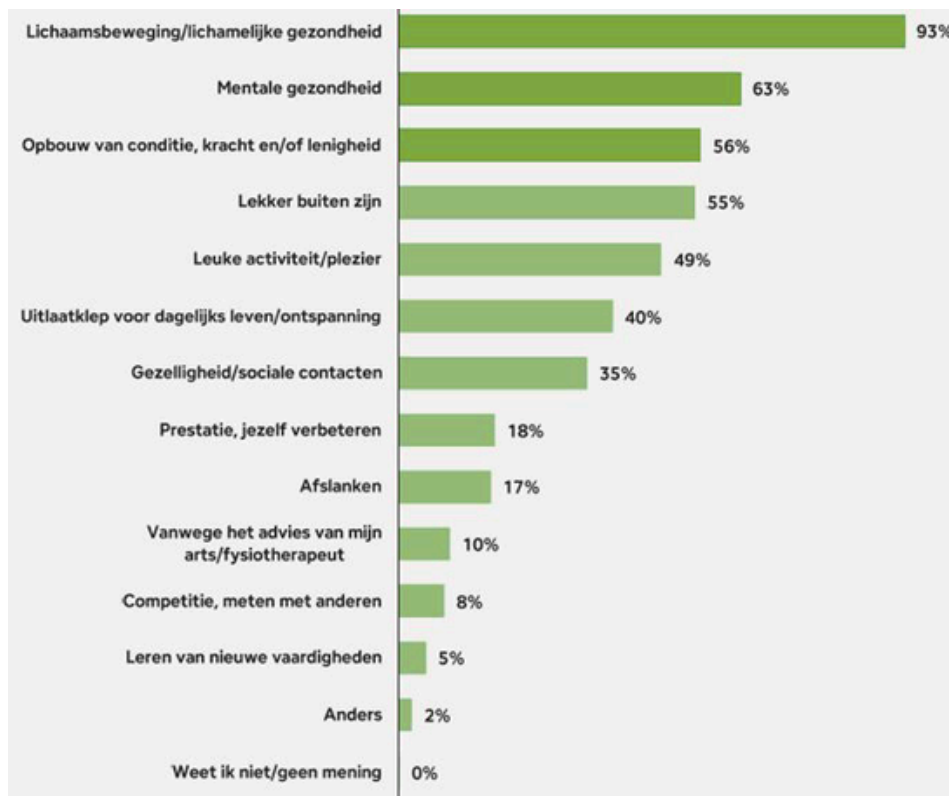
Belangrijkste redenen die genoemd worden om (bijna) nooit te sporten:

- Mijn gezondheid laat het niet toe.
- Ik heb voldoende lichaamsbeweging.
- Leeftijd



Belangrijkste redenen om wel te sporten:

- Lichaamsbeweging/lichamelijke gezondheid
- Mentale gezondheid
- Opbouw van conditie, kracht en lenigheid



Veiligheid

Uit het inwonerspanel blijkt dat 90% van de respondenten zich veilig voelt tijdens het sporten. 95% heeft niet met discriminatie te maken gehad. Omdat we nastreven dat iedereen zich veilig voelt tijdens het sporten, zetten we in op de 4 v's voor veiligheid, bestaande uit:

1. Het aanvragen van een Verklaring Omtrent het Gedrag voor vrijwilligers die werken met kwetsbare doelgroepen (zoals kinderen en sporters met een beperking);
2. Het invoeren van een vastgestelde gedragscode;
3. Het aanstellen van een vertrouwenscontactpersoon;
4. Het aannemen van vakkundige trainer-coaches.

Sportmogelijkheden

Respondenten zijn over het algemeen tevreden over sportmogelijkheden. 73% vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om te sporten bij een vereniging, sportschool of beweegclubje. En 68% vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om te sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte.

Ze zijn minder tevreden over de mogelijkheden om gratis te sporten, bewegen en spelen in de gemeente. 30% vindt dat er niet voldoende mogelijkheden zijn. Daar tegenover staat dat maar 16% vindt dat er niet voldoende mogelijkheden zijn om in buitenruimte te sporten, bewegen en spelen.

Gezond opgroeien en gezond ouder worden

Om ervoor te zorgen dat kinderen gezond opgroeien, is er volgens de respondenten nodig:

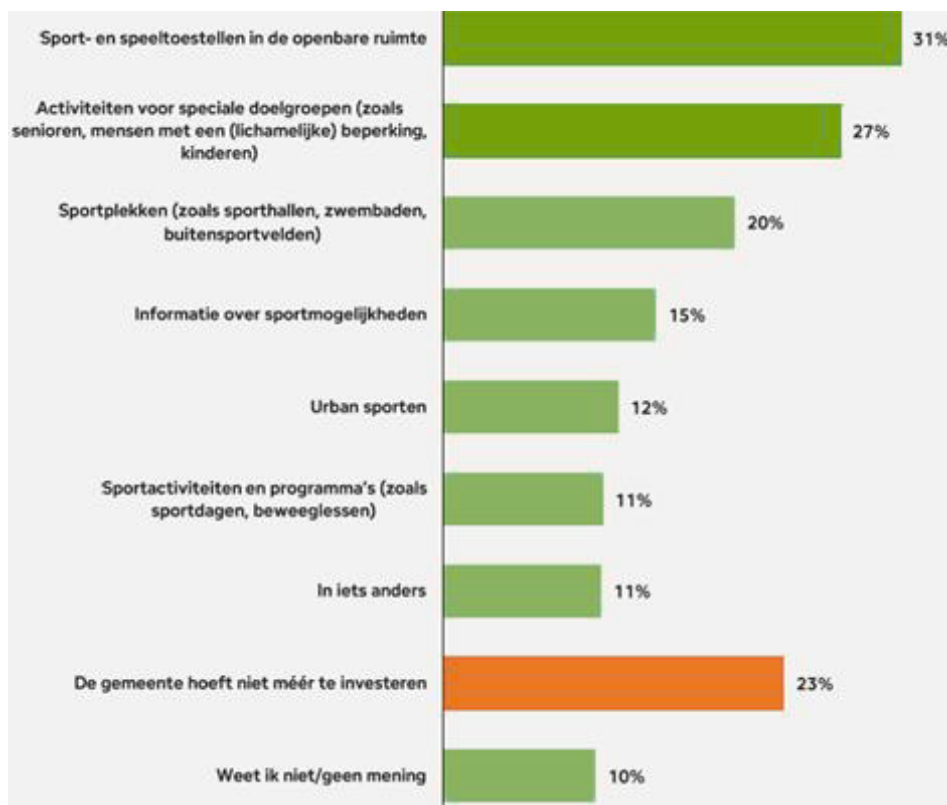
- Breed aanbod aan sportactiviteiten.
- Informatie over de mogelijke sportactiviteiten in de buurt.
- Meer plekken om te sporten in de buitenlucht.
- Informatievoorziening over het belang van bewegen, voeding, slaap, ontspanning, gebruik van alcohol en drugs, lichamelijke en mentale gezondheid.

Om gezond oud te worden hebben inwoners nodig:

- Informatievoorziening over het belang van bewegen.
- Informatie over de mogelijke sportactiviteiten in de buurt.
- Breed aanbod aan sportactiviteiten.
- Meer plekken om te sporten in de buitenlucht.

Investeren in sport en bewegen

Respondenten vinden dat de gemeente meer moet investeren in sport- en speeltoestellen in de openbare ruimte. Dit komt overeen met de cijfers uit de GGD-monitor (18-64 jaar).



Het complete rapport is te vinden via: gemeentepanel.nl/waalre/project/sport.

Bijlage 2 – Bronnen

- <https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/beweegrichtlijnen>
- <https://www.nieuwslens.nl/article/economie/investeren-in-sportverenigingen-levert-tien-keer-zoveel-op--3813b554b4cf6659>
- <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario>
- <https://cdn.nocnsf.nl/media/metnjkgr/zo-sport-nederland-nocnsf-sportdeelname-2024.pdf>
- <https://bewegenvoorjebrein.nl>
- <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2025-12/Vuistregels-Bewegen.pdf>
- <https://jantjebeton.nl/media/pages/medialibrary/8fff6f2d1a-1744010228/rapport-buitenspelen-kinderen-jantje-beton-2024.pdf>
- <https://www.sportknowhowxl.nl/opinie/wat-gebeurt-er-met-sport-als-het-niet-langer-doel-is-maar-middel?x-craft-preview=f3f68da21e2a1c19b499dac2b25c37f947b36342aa3e2a13aa5ce99d4ebeccd2cxultqyjjoq&token=KQ2Xi0omQdNudTlgYig-4nNRf IUmbYR>
- <https://vincentluyendijk.com>

Gemeente Waalre
Koningin Julianalaan 19
5582 JV Waalre

E sport@waalre.nl
T 040 22 82 500

www.waalre.nl

Visie Sporten, Bewegen
en Spelen in Waalre
2026-2036